

СВАДБА КОЈА ЈЕ ПОДЕЛИЛА СРБИЈУ И ЦРНУ ГОРУ: Петар и Зорка Карађорђевић

Младен Трбић

29.10.2016.

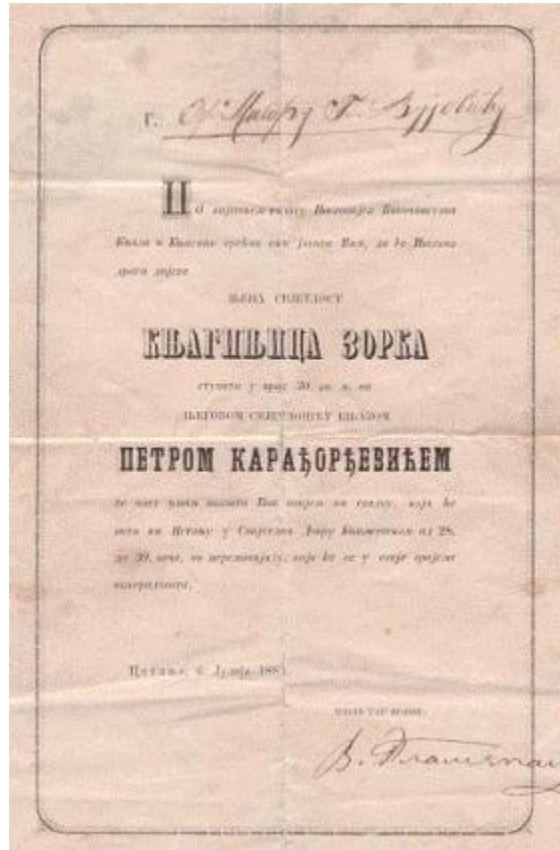
Брак који је уздрмао европске дворове и био увод у бурне догађаје наредних деценија, отпочео је свадбом 11. августа **1883.** на Цетињу.

У манастирској цркви црногорске престонице венчали су се принц Петар Карађорђевић, Карађорђевићев унук, и Зорка Петровић-Његош, најстарија кћерка књаза Николе Петровића.

Док се око 2000 званица нагуравало покушавајући да нађе своје место у маленом парку испред Цетињског двора, на неколико европских дворова било је више него живахно.

Политичке импликације новонастале брачне заједнице неке су забринуле, неке обрадовале, али је мало ко од оних који су имали интересе на Балкану, био равнодушан.

Петар Карађорђевић је, након свргавања свог оца Александра са престола, лутао од једне до друге европске државе, покушавајући да нађе, како спонзоре, тако и политичку подршку за своје владарске амбиције. Младу Зорку је наводно упознао у Паризу, где су се нашли случајно, преко заједничких пријатеља, мада је реалнија верзија у којој је брак био брижљиво уговорен политички потез.

Односи Србије и Црне Горе од доласка на власт књаза Николе били су променљиве природе. Како су скоро истовремено дошли на власт, кнез Михаило и књаз Никола су отпочели и преговоре о заједничком деловању на неким пољима, преваходно ослободилачке природе.

Књаз Никола у својим мемоарима пише како је, неколико месеци након што је дошао на престо, кнез Михаило у Црну Гору упутио свог човека од поверења – Вука Караџића, да пренесе поруке пријатељства, предлоге о наставку финансијске помоћи Србије и планове за ослобођење од Турака. Међутим, није наишао на потпуно разумевање, јер су идеје о ослободилачкој борби, а умногоме и о ономе што ће се након тога десити, биле знатно другачије на Цетињу и у Београду.

То неслагање је имало и једну ширу димензију – док је Црна Гора била најозбиљнији експонент руске политике на Балкану, уз кључну руску финансијску помоћ, Србија се, под Обреновићима, у својој борби за слободу највише ослањала на Аустроугарску. Тако су велике силе почеле још један обрачун преко малих балканских држава.

Брак о коме је причала Европа

Петроград је гледао благонаклоно на новонастали брак Петра Карађорђевића и Зорке Петровић. Руски цар Александар III је био кум младенцима, дарови које је послао на Цетиње били су импресивни, а у тројству братских династија, удруживање две које су имале његову подршку могло је Русима само да иде у прилог.

Новији црногорски историчари износе и тврдње да је иницијална идеја о брачној вези Карађорђевића и Петровића потекла из Петрограда, са циљем да се на тај начин уклони прозападна династија Обреновића са српског престола, мада те тврдње треба узети са резервом. Основна борба Русије на овим просторима била је борба против турског, а после и аустријског утицаја, а брак Петра и Зорке, ако је и био део те борбе, био је само један потез у великој партији.

Колико год да им је ишао на руку тај догађај, није прошао претерано запажено у тадашњим руским новинама, а из преписки руског конзула можемо видети да им је било битно да овај догађај, па и неку врсту руског покровитељства за њега, Беч и Београд не схвате као најаву отворених сукоба.

У Бечу је било доста живље. Аустријска штампа је нашироко писала о венчању, које је тих дана била главна тема. Највећи део тадашњих листова је на новонастали брак између црногорске принцезе и Карађорђевог унука, гледао као на ствар уперену против Аустрије, или барем њиховог савезника – Србије.

Међутим, постојале су у Аустроугарској и бројне српске новине које су биле опозиционо настројене према Обреновићима, те су брак видели као појаву која ће да угрози и сам престо у Београду, а Србију “врати на стазе Карађорђа”.

На бечком двору нису много хајали за спајање две династије. Књазу Николи су у низу депеша ставили до знања да га сматрају одговорним за понашање Петра Карађорђевића, а свадбу су схватили као одговор Русије на преузимање њиховог важног савезника на Балкану. Упута представницима Аустрије је била да на свадби потпуно игноришу Петра Карађорђевића и његову фамилију, а тако је поступио и сам аустријски цар у телеграфској честитки, упутивши своје лепе жеље искључиво породици Петровић.

А у Београду...

Очекивано, највише буре дигло се у Београду. На двору тадашњег краља Милана Обреновића, на свадбу између претендента на престо и припаднице братске династије, гледало се као на издају. Као посебно увредљив детаљ краљ Милан је доживео то што је он сам позван да кумује младенцима.

Изасланик кога је књаз Никола послао да убеди краља Милана да прихвати кумство, Чедомир Мијатовић, тадашњи министар спољних послова Србије, рекао му је за Николин план да помири завађене српске династије, а да би се краљ Милан, као кум, могао ставити на чело тог измирења.

Ту је био и део у коме се Никола заклињао да ће му, сада када му је Карађорђевић ближи, избити из главе сваку помисао на српски трон. Питање је само у коју од ове две тврдње је краљ Милан мање веровао.

– Ма каква, дакле, да је жеља краљева да се братски одазове вашим предлозима, у овоме случају и разлози морала и уставне обавезе томе на пут стају – писало је у писму којим је краљ Милан одбио кумство.

Историчари се слажу да је под уставним обавезама мислио на неутемељеност Карађорђевићевих претензија на престо, док већина сматра да се “разлози морала” односе на сумњиву улогу коју су у атентату на Михаила Обреновића имали припадници династије Карађорђевић.

Жена чији је отац био краљ Црне Горе, муж краљ Србије, а син краљ Југославије Младенци су, након славља на Цетињу, отишли на венчани пут у Париз, званично да би се невеста упознала са остатком младожењине породице. Тадашња српска штампа је овај пут тумачила као отпочињање прегруписавања за нови покушај Карађорђевића да дођу до српског престола.

Вероватно је и једно и друго истина, али Петар ипак није добио помоћ на коју је рачунао. Ни руски ни црногорски владари нису помогли, барем не у потребној мери, Петру да се домогне престола, што је истински фрустрирало претендента.

По доступним изворима, кнегиња Зорка се прилично уплитала у државне послове, а била је верна идеји уједињења две братске државе, наравно, под круном њеног мужа. Постала је и једна од заговорница, тада још контроверзне идеје о уједињењу свих јужних Словена.

Међутим, жена чији је отац био краљ Црне Горе, муж краљ Србије, а син краљ Југославије, умрла је прерано, током порођаја, у 25. години. Сахрањена је на Цетињу 16. марта, 1890. године, а њене мошти су, након Првог светског рата, пренесене на Опленач, у задужбину краља Петра Карађорђевића.

Након Зоркине смрти, однос између зета и таста, иако никад сјајан, постао је јако лош. Више није било много разлога за Петра да остаје на Цетињу. Неколико година је сачекао да му синови заврше основну школу, а потом се, заједно са њима, иселио из виле коју је у међувремену направио, продавши је самом књазу Николи.

У својим намерама није одустао и целог живота је водио борбу за престо који је мислио да му припада. Двадесет година након поменутог венчања, 1903. године, након мајског преврата, Петар Карађорђевић, Карађорђевићев унук и црногорски зет, постао је краљ Србије.

Извор: dnevno.rs